



Panis Evangelici Fragmenta Quadragesimalia Tripartita

Ex sanctissimo Dei Verbo copiosè & sedulo collecta, Sanctorum Patrum, variorumque Auctorum sententiis & conceptibus mirificè aucta; Et Omnibus Quidem Anni Dominicis; præcipuè tamen singulis Quadragesimæ Dominicis & Feriis per binas ad minus, sæpius denas aut septenas Conciones fideli Populo ...

Lingendes, Claude de

Coloniae Agrippinae, 1689

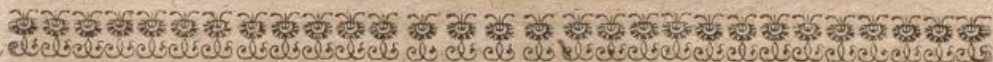
XV. Quæ est tertia de Fide, exponit cur Deus voluerit regere homines per Fidem.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56333](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56333)

perbi animi. Non credens autem subducit se divinæ obedientiæ: *Non placebit anima mea.* In Hebræo: Non est recta anima eius in ipso: quæ verba concordant cum istis: *Accedamus ad eum cum puro corde, in plenitudine fidei.* Nos autem (pergit Apostolus) *non sumus subtractionis filij in perditionem; sed fidei in acquisitionem animæ.* Cætera enim non proderunt ad salutem: fides autem est initium salutis. De ea jam deicere nos volunt, qui vel promissis, vel minis, vel calumniis & persecutionibus, vel authorita-

te pugnant: sed nobis Deus unus est spectandus, eius promissiones attendendæ, eius minæ timendæ: sola gehenna metuenda, eius authoritati deferendum, in qua omnis nostra fides fundata est, sicut in fide omnis spes nostra. Nunc credamus, ut aliquando videamus: nunc speremus, ut aliquando & possideamus, & fruamur: utrumque tantum fiet in gloria, ad quam gratiâ suâ nos perducat CHRISTUS JESUS Ecclesiæ Sponsus.
Amen.



FERIA QUINTA CINERUM

CONCIO TERTIA

DE FIDE.

Cur Deus voluit homines regere per fidem.

Non inveni tantam fidem in Israël. Matth. 8.

IN concione præcedenti pauca diximus in lucis commendationem, sed præcipue in laudem fidei, veri luminis animorum; sed sicut reperti sunt homines adeò lucis ofores, ut sicut ait Jobus cap. 3. *Maledicant diei, & sint, ut dicitur cap. 12. rebelles lumini;* ita inventi sunt homines qui fidem damnarunt, cuius ego hodie defensionem suspicio, sed non sine lumine Sancti Spiritus, quod non nisi per Virginem

nobis affulgere posse spero, sic Ecclesiâ canente, Tu porta lucis fulgida.
Ave Maria.

QUIS unquam credidisset post tam multa fidei elogia, repertos esse homines qui dicerent fidem esse actum humilem & abjectum, & præclaris ingenii indignum, quæ non cæco modo procedere solent, sed cum rerum cognitione, & solam ubique rationem sequun-

sequuntur: cum intelligant, ideo homines natos esse rationales, ut ratione utantur; non autem ut incredibilia sibi persuadeant, ea tantum de causa, quia hæc ipsis dicta sunt: quæ ratio procedenti, propria esse videtur, aut belluarum, quæ alieno imperio, atque ductu reguntur, aut puerorum, & hominum ignarorum, & abiectorum, qui non suo iudicio ducuntur, sed alieno: unde magnopere mirantur, quod Deus voluerit homines gubernare, etiam in rebus maximi momenti per viam fidei, cum magis decorum foret, atque honestum, tum ipsi Deo, tum hominibus, ut homines quos fecit rationales, gubernaret ratione, non fide; rerum ipsarum cognitione, non ignorantia. Et hinc profecta est nova quorundam hominum secta, qui se vocant rationales, ut nos à fide fideles, qui in rebus, quæ nobis credendæ proponuntur, eas dijudicant ratione, non fide, eas admittentes quæ cum ratione concordant, alias autem rejicientes quas cum ratione pugnare iudicant. Sed nimirum, uti dixit Ambrosius libro de Spiritu Sancto capite 18. Non capiunt fidei magnitudinem angusta impiorum pectora: tantum enim abest ut fides sit depressio intellectus, & propria humilium & abiectorum ingeniorum, ut potius sit summa eorum exaltatio, uti in prioribus concionibus ostendimus, quod enim nullus intellectus potest attingere, si solus sit, & solâ ratione utatur, eò fides pertingit: Ambrosius libro 4. in Lucam cap. 5. Quod mens humana rationis investigatione non potest comprehendere, fidei plenitudo com-

pletitur. Sed quoniam, ut ait Apostolus Rom. 5. *Sapientibus, & insipientibus debitor sum*; ac ne videar cum illis summâ authoritate agere, eos etiam audiamus, & cum rationibus, in sola ratione sistentibus, rationem adhibeamus, atque ostendamus, non tantum eos esse fidei inobedientes, sed etiam rationi.

Quærent itaque 1. cur Deus voluit homines in rebus quoque maximi momenti regere per viam fidei, hoc est per ignorantiam, & cæco modo; fides enim habet obscuritatem, nonevidentiam.

Respondeo 1. cum Apostolo Roman. 9. *O. homo, tu quis es qui respondeas Deo?* Vox Græca significantius aliquid dicit, qui ex adverso respondeas, seu disputes cum Deo. Nam si Deus nobiscum ageret prosumma potestate, nullus posset conqueri: itaque etiam si quilibet consideret quid fecerit Deus, non tamen licet causam inquirere cur fecerit; nisi Deus, & rem, & causam nobis aperuerit. Ita Incarnationem revelavit, & finem Incarnationis, nempe hominum redemptionem: sed cum Deus aliquid non revelavit, non licet ultra inquirere: unum sufficere nobis debet, nihil de iustitia Dei, aut de eiusdem potestate ambigi posse: sic ferè Deus voluit nos rerum existentiam scire, modum autem & naturam voluit ignorare: ita ut ait Sanctus Ambrosius libro 6. in Lucam capite 9. Non licet mihi scire divinæ generationis seriem; non licet tamen nescire generationis fidem. Et in talibus id observandum est, quod docet idem Doctor l. 1. de vocatio ne gentium c. 7. Quæ Deus occulta

occulta esse voluit, non sunt scrutanda: quæ autem manifesta fecit, non sunt neganda; ne & in illis, illicitè curiosi; & in istis damnabiliter inveniamur ingrati. Itaque roganti cur voluerit Deus homines regere per fidem, hæc responsio sufficere deberet, Deum ita voluisse: idem enim est, atque si dicerem, iuste voluisse.

Respondeo 2. si homines cum aliis hominibus agentes, ab eis fidem exegerunt, cur Deus ab hominibus fidem exigere non potuit? Certè Pythagoras Italicæ sectæ Dux, hanc legem discipulis suis sanciverat, ut quinque annis silentium servarent, & tantum docentem audirent, quibus toto illo tempore, nulla alia doctorum ratio dabatur præter illud verbum, *autos epha*, ipse dixit. Nonne turpe est nos tantumdem Deo non tribuere, quantum Pythagoræ tribuebant, qui se disciplinæ eius addixerant? Plato in Timæo circa Deorum genealogiam Poëtis fidem adhiberi voluit, Homero, Hesiodo, & aliis: nullamque ab eis rationem exigi, licet eorum scripta plena fabulis esse sciamus. Et irrationabile judicabitur, ait Theodoretus serm. 1. de Græcorum affectionibus, ut docenti Deo credere, homines adhortemur? Ipse Plato libro 1. de legibus, sibi credi vult à junioribus in iis quæ scripsit, sive benè, sive perperam se habeant. Et Philosophis tam diversa docentibus, tam multi fidem habuerunt, cum de rerum principiis, de animorum immortalitate, & de aliis rebus scripserunt; & mirabimur Deum ab hominibus fidem exegisse.

Respondeo 3. omnes disciplinæ &

scientiæ, & artium cognitiones ortum habent à fide; nam ut ait Theodor. sermone 1. de Græcorum affectionibus, par est ut prius credat, qui velit addiscere: nunquam enim prima elementa perdiscet, qui literatori fidem non habeat, primam, aut secundam, literam sic appellari: nam si neget, dubius errabit, & falsum pro vero sumet: & si obsequatur, statim fidem cognitio, ac scientia subsequetur. Ita & Geometriæ fides habenda dicenti, punctum esse cuius pars ulla non sit, & longitudinem carere omni latitudine; hoc autem nullus unquam sermone demonstrabit: nam si latitudine privaveris longitudinem, utique cum latitudine, simul omnem tolles longitudinem: sed tamen ita jubet intelligi Geometriam, cui facile fidem habet, qui lineares illas figuras avet perdiscere. Idem probat in Astronomia, & in omnibus artibus, in quibus per fidem tyrones statim addiscunt. Idem ostendit in ægrotis respectu Medicorum: in Mercatoribus: in Nautis, & aliis omnibus; unde subdit. Est itaque fides, velut primaria quædam basis, & crepido scientiæ: & sic concludit. Insulsum igitur planè facinus est non ferendum, ut velimus cunctarum artium magistris convenire scientiam, discipulis autem fidem; ut scilicet cognitionem fides præcedat, subsequatur autem fidem cognitio: & in sola divinarum rerum doctrina factum hoc inverti, ita ut hinc tantum fidei scientia præponatur: in iis enim rebus quæ videri non possunt, fidei oculis maximè indigemus; unde bene monet Isaias, ex versione septuaginta Interpretum: *Si non credideritis, non intelligetis.*

Y

Respon-

Respondeo 4. non tantum in scientiis, & in artibus, sed etiam in rebus ferè omnibus humanis, opus esse fide, uti agnovit Sanctus Augustinus. Quis enim sciat, quo patret, & qua Matre si natus, & à quibus maioribus sit ortus, nisi ex alieno testimonio; ut scias in omnibus rebus fidem esse necessariam: & nos privandos non fuisse fide sine magno nostro dispendio. Cur itaque miramur, si Deus fidè à nobis exigat? Quòd si in tam multis rebus fidem habemus hominibus, cur non etiam Deo habeamus? nam ut ait Sanctus Ambrosius libro 4. in Lucam capite 5. Si Deo non credimus, cui credimus? omnia enim quæ credimus, vel visu credimus, vel auditu: visus sæpe fallitur, auditus in fide est: an asserentis persona discutitur? si viri boni dicerent, nefas putarem non credere: Deus asserit, probat Filius, refugiens sol fatetur, tremens terra testatur.

Respondeo 5. innumera esse, quæ aliter à nobis scieri non possunt, quam fide, ut omnia super naturalia, qualis est Trinitas, Incarnatio, Eucharistia, & similia. Cum enim Deus hominem evexerit ad statum super naturale, necesse fuit ut daret cognitionem supernaturalem, nam fundamentum entis moralis, est cognitio: talis autem cognitio non debuit esse evidens, quia est status alterius vitæ: igitur debuit esse obscura; talis autem est fides: unde Apostolus I. Corinth. cap. 13. *Videmus nunc per speculum in enigmate, tunc autem facie ad faciem.* Cum itaque plurima objecta superent omnem capacitatem creatam, necesse fuit mentem

attolli, quod fit per fidem: Psalm. 133. *Mirabilis facta est scientia tua ex me, confortata est, & non potero edeam.* Et quidem tanta est imbecillitas ingenij nostri, ut ne formicæ quidem naturam, formationem, indolem, vitam, ætates cognoscere possimus, aut alterius rei maxime obviæ essentiam immò neque rerum, quæ in nobis sunt, aut geruntur: quomodo igitur de divinis rebus & supernaturalib' iudicare potuissemus, nisi divina sapiëntia solâ fide ea nobis pateficeret Ambrosius libro 4. in Lucam capite 5. Quod mēs humana rationis investigatione non potest comprehendere, fidei plenitudo complectitur.

Respondeo 6. cum ad salutē necessariū sit Deum nosse, illi inservire, atque eius voluntati obedire; id autem nemo facere possit, nisi eius voluntatem norit: nemo autem hominis voluntatem sciat, nisi ipse aperiat, sequitur nullum etiam Dei voluntatem scire posse, nisi aperiat; non manifestè, uti diximus, quia non est status huius vitæ, igitur occultè, ea autem cognitio est fides: de qua agens Theodor. lib. 1. de Græcorum affectionibus, eam sic definit, latentis & obscuræ rei quædam visio, & contemplatio, *aphanous pragmatos theoria*, vel rerum invisibilium apprehensio quædam naturæ compar & congruens. Et sanè suavem admodum esse istam Dei dispositionem, vel hinc patet; quia cum hominum ingenia sint diversissima, & pauci admodum rerum sublimium sint capaces: Nam quis ad notitiam Trinitatis pervenire potuisset? quæ tamè omnia facile credi possunt: ad Dei bonitatem pertinuit,
ut ad

ut ad earum rerum scientiam nos non obligaret, sed ad fidem. Ad hæc cum scientiæ sint adeo incertæ, unde in scientiis tam variæ opiniones existunt, ut scias nihil ferè esse certum, cum nullum sit ingenium, quod omni errore careat; quam melius & suavius fuit, ut in fide, in qua sunt omnia certa, atque indubitata conquiesceremus, cuius auctor est Deus, de quo nemo dubitare potest.

Quærent 2. nostri rationales. Cum Deus potuerit, earum rerum, quarum cognitionem obscuram nobis dedit per fidem, dare evidentiam, cur non istam potius dedit, quam cæcitatem, cum homines, eo quod sint rationales, ita potius essent tractandi: nam quia fides est obscura, idcirco id verè nesciunt, quod credunt quod nesciunt: in quo est incertitudo, vacuitasq; rationis, incertitudo quidem propter ignorantiam; hæc autem propter obscuritatem, cum scientia in evidentia consistat: rationis vacuitas est, persuadere sibi, & pro certo habere, quod minimè scitur, quandoquidem acquiescendi causa, est evidentia & demonstratio.

Possent, Auditores, secundam illam impugnationem refellere iisdem rationibus, quas adversus primam adhibui: cum satisfaciant penitus difficultati, quam mox proposui, sed ut nullam absque responso proprio relinquam.

Respondeo 1. eiusmodi homines, nescire quid sit fides, nec quid sit scientia nostra, & evidentia. Ignorant quidè quid sit fides, quasi mera sit ignorantia, quia fides obscura est, nec habet evidentiam: idem enim faciunt quod illi quos Aristoteles reprehendit, qui

in Metaphysicis, & aliis superioribus scientiis, eandem quærent evidentiam, quam habet Mathematica disciplina, & qui in rebus moralibus eodem modo procedunt, quo in Physicis & naturalibus, cum tamen in omnibus scientiis, & diversæ sint abstractiones, & diversa principia. Quod potissimum interest in cognitione, est certitudo, quæ aliunde petitur in fide, quam in scientiis; quæ si ambo comparentur, certiora sunt fidei principia, quam scientiarum; unde sic fidem definit Theodor. orat. 1. de Græcorum affectionibus: Est insita credentium animis, citra ambiguitatem aliquam dispositio? & Apostolus Paulus fidem vocat, *argumentum*, seu convictionem *non apparentium*: quod si, uti dixit Aristoteles, minima rerum divinarum cognitio, melior est & jucundior perfectissima rerum inferiorum scientia. (Verba eius libro 1. de partibus animalium capite 5. sic se habent. Res namque illas superiores, tametsi leviter attingere possumus, tamen ob eius cognoscendi generis excellentiâ, amplius oblectamur, quam cum hæc nobis iuncta omnia tenemus:) quid de fide nostra sentire debemus, cuius obiectum, scientiarum omnium obiecta præcellit. Ignorant etiam quid sint scientiæ nostræ, de quibus ita loquitur Aristoteles lib. 2. Metaph. cap. 1. Quæ admodum vespertilionum oculi, ad lumen diei se habent; ita & intellectus animæ nostræ ad ea quæ omnium manifestissima sunt. Certè id probat tanta opinionum diversitas in scientiis, & multiplicitas sententiarum. Quod si quidam ex veteribus in apibus dignoscendis quatuordecim annos insupersit,

nec id potuit perfecte assequi, quid de cæterarum rerum cognitione putandum est? si vel culicem perfecte non potes cognoscere, quomodo poteris res supernaturales, & quæ Angelorum captum superant, comprehendere? quæ tamen omnia, *Filius qui est in sinu Patris nobis enarravit*. Deinde omnes scientiæ ortum habent à sensibus, in quibus miræ sunt illusiones, & errores innumeri; quare oportet eos à ratione sæpe corrigi: hinc fit, ut *animalis homo non percipiat ea quæ sunt spiritus*: Fidei autem principium petitur à revelatione & autoritate divinâ, quæ nec falli potest, neque fallere; unde dictum est Petro Christi divinitatem profitenti Matth. 16. *Quia caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui in cælis est*: quæ verba exponens Sanctus Ambrosius lib. 6. in Lucam capite 9. Caro enim & sanguis non queunt nisi quæ terrena sunt, revelare; at verò qui spiritu loquitur mysteria, non carnis, & sanguinis magisterio, sed divinâ inspiratione fundatur: noli ergo acquiescere carni, & sanguini, ne carnis & sanguinis haurias præcepta, atque ipsi sanguis & caro fias: qui enim carni adhæret, caro est; *Et qui adhæret Deo, unus spiritus est*. Denique si inter se comparentur istæ cognitiones, nempe scientiarum, & fidei, licet in scientiis sit evidentia, in fide autem obscuritas, non sequitur tamen in scientiis majorem esse certitudinem: nam quid iuvat evidentia in scientiis, nisi ad certitudinē? atqui maior est in fide certitudo, quam in scientiis, propter obiectum magis necessarium, ob principia magis infallibilia, & ob modum procedenti minus

errori obnoxium, uti in prima concione à nobis explicatum est. Quin etiam, uti in ista diximus, nemo ad scientiam pervenit, nisi per fidem; quam idcirco Epicurus appellare solebat ex Theodoro sermone iam toties laudato, præsumptionem rationis, atque discursus, anticipationem quandam, & quasi ad sermonem, rationemque, ingressum. Sic ab Aristotele *kritirion epistomis*, iudicatorum scientiæ appellatur, hoc est, scientiæ iudicium, censura, & probatio, seu fundamentum ratiocinationis, quia fides ad acquirendam & examinandam, discutiendamque scientiam necessaria est: quod ipsa experientiâ, & usu rerum demonstratur. Nam sicut lux, quæ per se est manifesta, non sufficit vespertiloni, ad bene videndum (licet enim nihil desit ex parte obiecti, deest tamen aliquid ex parte potentiæ) ita non sufficit evidentia in obiecto, sed requiritur aliquid ex parte intellectus, ut nimirum rectè partes apprehendat, quas per iudiciū connectit.

Jam nec illud omittere volo, fidei quoque suam non deesse evidentiam: si enim fides humana aliquam habet evidentiam, ut esse urbem Romam, & Constantinopolim, licet nullam harum videris, certè multo magis fides divina suam habet evidentiam: quæ enim primo modo creduntur, nituntur autoritate humanâ, ita tamen ut nemo sanus dubitare possit: nam quis credat tot homines tam diversis temporibus existentes, tot locis, & rebus omnibus separatos, nullo lucro, atque emolumento, nullâque causâ in id convenisse ut tibi imponerent? Sed quæ secundo modo

do creduntur, autoritate divinâ nituntur; plus autem Deo credendum est, quàm homini, Joan. 1. *Si testimonium hominum accipimus, testimonium Dei maius est.* At testimonium divinum multiplex est, & præcipuè in miraculis, ac Prophetiis. Quod pertinet ad miracula, Ambrosius in cap. 5. epistolæ ad Roman. Quia fidei nostræ rationem humana verba asserere non valent, virtutum testimonio, quæ cùm tacent, clamant, rationalis approbatur. Et certè quis asserenti Deo repugnet? & quæ fortior asseveratio, quàm miraculorum patratio? Joannis 11. Lazarum Christus suscitaturus, sic ad Patrem orat: *Ego autem sciebam, quia semper me audis. sed propter populum qui circumstat, dixi, ut credant quia tu me misisti.* Hæc cùm dixisset, voce magnâ clamavit: *Lazare. veni foras.* & statim prodit qui fuerat mortuus. Et Matth. 9. *Ut autem sciatis quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, tunc ait Paralytico: surge, tolle lectum tuum, & vade in domum tuam, & sivevit, & abiit in domum suam.* Sanè non fuerant necessaria miracula, si homines faciles fuissent ad fidem: sed quia ferè homines non assentiuntur, nisi habeant aliquam evidentiam, Deus adhibuit miracula, ut Jam non dubitarent de Dei testimonio. Unde pergit Sanctus Ambrosius. Nam sicut peregrini hominis, improbabilis origo in terra aliena est, ita & fidei nostræ veritas peregrinatur. in terris: & quia natura eius, verbis explicari non potest, virtutis quæ maior res est, testimonio commendatur. Idem dico de Prophetiis; nam ut Sanctus Joannes Apocalyp. 19. *Testimonium Jesu est spiritus Prophetiæ:* unde Sanctus Ambrosius in cap. 12. ad

Roman. Prophetia prima probatio est rationabilem esse fidem nostram: denique credentes accepto Spiritu prophetabant: itaque Sanctus Doctor concludit, indubitabilem esse fidem nostram, quæ tot testimoniis stabilita sit, sermone in festo Sanctorum Nazarij, & Celsi. Non sine magno discrimine, de religionis veritate dubitamus, quam tantorû sanguine confirmatam videmus. Magni periculi res est, si post Prophetarum oracula, post Apostolorum testimonia, post Martyrum vulnera, veterum fidem, quasi novellam discutere præsumas; & post tam manifestos duces, in errore permaneas, & post morientium sudores, otiosâ disputatione contendas. Uno verbo si apertè Deum videremus revelantem, jam esset aliqua evidentia non in re. revelata, sed in revelante; sed si sit non manifestus revelans, sed manifesta revelatio: quis dubitet quoque esse aliquam evidentiam: at miraculorum patratio manifesta est revelatio; cùm conflet solum Deum miraculorum esse authorem. Cùm itaque omnis nostra fides resolvatur in Dei revelationem, & autoritatem, sequitur ita esse obscuram, ut tamen aliquam habeat evidentiam: nam manifestum est Deum non posse testificari falsum; quia Deus prima est veritas, quæ nec fallere potest, neque falli: hinc patet in fide suam quoque esse evidentiam: unde, uti diximus, Sanctus Ambrosius fidem nostram rationabilem appellat ex miraculis. Vide ergo an sit in fide incertitudo, & irrationabilitas: incertitudo quidè cùm nitatur primâ veritate

irrationabilitas: inmotivis credendi: & num bene dictum fuit à S. Prosp. si decepti sumus, à te decepti sumus, quia tanta facta sunt, ad credendorum probationem, quæ non nisi à te fieri poterunt. Tu non dubitas credere fuisse aliquando Alexandrum Maced. Regem, & eius victorias, & prælia, quia tot habes authores, qui id asserunt, quos non potes judicare ex composito mentitos esse: idque tam certum putas, quam quod oculis tuis vidisti: & quidquid tibi dicatur de vanitate famæ, & scriptorum mendaciis, non tamen potes hoc à tuo iudicio impetrare, ut dubites ea omnia vera esse: quanto magis debes credere, quæ tot miraculis, & tot testimoniis confirmata sunt? *Si testimonium hominum accipimus, majus est testimonium Dei.* Certè, uti dixit Ambrosius lib. 4. in Lucam capite 5. Si viri boni dicerent, nefas putarem non credere: Deus asserit, probat Filius, refugiens sol fatetur, tremens terra testatur, & tu postea dubitabis.

Respondeo 2. cum Sancto Ambrosio in cap. 5. epistolæ ad Romam. Ideò Deum homines per fidem regere voluisse, non per rationis evidentiam: quoniam cum mundus certâ lege, & potestate gubernetur, & regamur modo definito à Deo, homines autem, circa rationem carnis studiosi, Deum huius mundi opificem neglexerunt, Deus ut errorem auferret, & Dominum se omnium demonstraret, hoc se posse, & fecisse prædicari voluit, quod mundo impossibile est, ut qui hoc crederent, damnatis iis qui ratione mundi inflati, Deum neglexerunt, discreti salva-

rentur, Dei dominio mancipati. Eandem rationem attulit Paulus 1. Cor. cap. 1. *Nam quia in Dei sapientia, non cognovit mundus per sapientiam Deum: Hoc est postquam Deum, qui seipsum in opificio mundi, tam sapienter disposito, & in creaturarum inspectione ostendit, mundus non agnovit, quod tamen facere debuisset; Placuit Deo, per stultitiam prædicationis, salvos facere docentes: Visum est Deo aliam planè viam inire, & homines per fidem ad se allicere, eis proponendo, quæ secundum communem rationem intelligendi, videbantur reiicienda, & contraria rationi. Unde patet cur Deus non per evidentiam obiectorum homines rexerit; sed per fidem, & obscuritatem: quia enim homines in rerum evidentia cæcutierunt, per rerum revelatarum obscuritatem illuminati sunt, & sic justificata est sapientia à filiis suis* Mat. 11. dū eos modis omnib⁹ adjuvit.

Respondeo 3. ideò Deum regere homines per fidem, ut captivantes intellectum nostrum in obsequium fidei, illum totum Deo subiiciamus, & agnoscetes imbecillitatem mentis nostræ, & divinæ sapientiæ altitudinem, Deum sic honoremus: est enim fides nostra Deo gloriosissima, propter summam ei subiectionem principalis potentie. Sicut enim *seruator majestatis opprimetur à gloria: Et sicut summa est superbia Deum velle comprehendere: uti summa temeritas fuit in Eudoxo, cupere Solem è propinquo intueri, quamvis sciret se eius radiis, & nimia luce consumendum: ita è contrario summa est humilitas suum intellectum per fidem subiicere.* Certè Isaias Angelos vidit coram

coram Deo faciem suam obvelare, quasi contra aspiceret non auderent. Summus Sacerdos in Sancta Sanctorum ingressurus, Thymiamate nebulam faciebat, ne Arcam nudam aspiceret: Exodi 3. cum Moyse ad rubum ardentem accessisset, abscondit faciem suam: *Non enim audebat aspiceret contra Deum.* Et ut agnovit Salomon in sui Templi dedicatione, cum nubes impleisset domum Domini, *habitavit Deus in nebula.* scientiæ quidem suis obiectis dominantur: at fides se subiicit suo obiecto; & hoc etiam ipsi homini honorificum est: uti enim magis honorificum est suo Regi reverentiam exhibere, quam suis servis imperare: Ita longè majus est Deo perfidem se subijcere, quam per scientias earum obiectis dominari.

Respondeo 4. cū vita æterna ad quā homines sunt evecti, sit supra naturam ea quoque quæ ad illam ducunt, debuerunt captum nostrum superare, ut esset proportio inter finem, & media: hinc tantopere in scripturis sanctis donum fidei commendatur, & ex divinā illustratione haberi dicitur.

Ex his omnibus patet luce clarius fidem non esse irrationalem, neque ex parte Dei, cū tot sint rationes, ob quas decuit Deum regere homines per fidem: neque ex parte hominum, qui cū tam multa credant propter hominum testimonia, multo magis credere debent quæ Deus attestatur. Nam, ut ait Sanctus Ambrosius libro 1. de Abraham capite 5. Quam in dignum ut humanis testimoniis de alio credamus, Dei oraculis de se non credamus. Et apud Sanctum Ioannem: *Si testimonium hominum*

accipimus, testimonium Dei maius est. Hoc saltem Deo concede, quod concedis hominibus.

Quærent 3. nostri Rationales: si natura earum rerum quas à nobis Deus credi voluit, talis erat, ut à nobis non aliter sciri possent, quam per fidem; an non fatius fuit ea à nobis penitus ignorari, quam ita sciri; cū hoc non sit scire, sed ignorare: præsertim cū eius generis cognitio nobis sit inutilis. Quid enim iuvat ita scire ut nescias: deinde quid juvat ad opus hoc scire, verbi gratia, tres esse in Deo personas: Filium procedere per viam intellectus, & in naturæ similitudinem, & per veram, & propriè dictam generationem: Tertiam verò personam tantum procedere, idque per viam voluntatis, & per amoris: & alia innumera eiusmodi, quæ nobis credenda proponuntur.

Vide quò progrediatur prudentium, & sapientium mundi temeritas, qui ut ait Sanctus Ambrosius in cap. 5. epistolæ ad Roman. Audaciâ verborum, terrenis armis, contra cælestia dimicant, & carnalibus adversus spiritualia; & prudentes se dicere non erubescunt, quasi humana prudentia Dei sapientiam superarit. Sed ut ad hanc objectionem respondeamus, atque ut omne os obstruatur.

Respondeo id à Deo sapientissimè factum fuisse, multas ob causas.

Et primò quidem, ut mens nostra supra se & omnia humana ad divina erigeretur: si enim Deus non ea proponeret, quæ captum humanum excedunt, mens sursum non se attolleret: sed in suo gradu, & infima sorte maneret, neque.

neque ad Dei visionem disponderetur: fides enim supernaturalium, media est inter cognitionem naturalem, & visionem beatificam: unde proportionem habet, & cum statu huius vitæ, & cum fine, ad quem hæc vita medium est.

Secundo, subiiciendus fuit noster intellectus divinæ sapientiæ, etiam in rebus quæ nobis veniunt, & in Dei gubernatione, ut crederemus omnia à Deo fieri sapientissimè, nec adversus eum murmurarem, si bonis adversa, impiis prospera eveniât; ipse enim sapientissimè omnia disponit. Quidquid enim vel permittit, vel decernit, id facit, vel ut peccata puniat, vel ut nos ad bonum excitet. Cùm itaque in rebus nobis propositis, intellectum subiecerimus, ut credamus: idem quoque in Dei gubernatione faciemus. Quod autem dictum est, per fidem nos ita scire, ut nesciamus, bonum sensum habere potest, & malum: bonum quidem si intelligamus, in fide simul esse certitudinem, & obscuritatem; hæc enim est natura fidei, quæ, ut ait Sanctus Petrus in sua secunda epist. cap. 1. *Est instar lucernæ in caliginoso loco, donec dies elucescat*: lucerna est, quia lucet: sed lucernæ lumen habet aliquid obscuritatis; pars enim loci illuminatur, pars relinquitur in tenebris; unde dicitur lucere in caliginoso loco. Præterquam quod in rebus quæ credendæ proponuntur, est semper aliquid quod Deus revelavit, & hoc Deus nos scire voluit: & est aliquid quod non revelavit, & illud voluit nos ignorare. Ita de æterna Verbi generatione loquens Sanctus Ambrosius lib. 4. in lucam cap. 5. Non licet mihi scire quemadmodum natus sit;

non licet tamen nescire quod natus sit. Seriem generationis ignoro; sed auctorem generationis agnosco: non interfuimus cùm ex Patre filius nasceretur, sed interfuimus cùm à patre Filius Dei diceretur: si Deo non credimus, cui credemus? Ita aliquos esse prædestinatos, & alios reprobatos sine Dei iniustitia fides docet; cur autem hos elegit, & non alios, hoc ab hominibus ignorari voluit: unde Pauli exclamatio Roman. 11. *O altitudo divitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & investigabiles viæ eius! Quis cognovit sensum Domini, & quis consiliarius eius fuit?* Ita cùm plurima de extremo Iudicio revelasset, noluit tamen nos scire diem Iudicij. Et ferè in omnibus rebus fidei, quædam à nobis sciri voluit, alia autem ignorari: & in illis, uti dixit Sanctus Ambrosius lib. 1. de vocatione Gentium cap. 7. Quæ Deus occulta esse voluit, scrutanda non sunt; quæ autem manifesta fecit, non sunt negligenda, ne in illis illicitè curiosi, & in istis damnabiliter inveniamur ingrati. Dixi quoque illud quod dictum est, fidem esse ignorantem, malum sensum habere posse, quasi quod fide teneremus, incertum sit atque dubium, cùm fides quavis scientiâ certior sit atque indubitator: unde eam ita definit Theodoret. ser. 1. de Græc. affect. Circa id quod verè est animi adhæsiō, & constantia. Et sanè quis pro scientiis & pro Philosophorum dogmatibus, sua deserere, & rebus omnibus nunciū dare voluit? Sed quis tormenta pati, quis unquam mori voluit, cū pro fide tuenda innumeri Martyres mortui sint.

Jam

Jam quod dictum est fidei cognitionem esse inutilem, sine ratione dictum est; nam sive agatur de cognitione, sive de opere, ad utrumque fides utilissima est: ad cognitionem quidem, quoniam, uti diximus ex S. Ambrosio lib. 4. in Lucam, cap. 5. Quod mens humana rationis investigatione comprehendere non potest, fidei plenitudo complectitur. Ad opus autem; quia hanc rerum serie, in omni fide etiam humana, agnoscit Theodor. serm. 1. ut cognitionem fides præcedat; subsequatur autem fidei cognitio, hanc autem subeat appetitus, postremo rei appetitum, & functio, & actio subsequatur: par est enim ut prius credat, qui velit addiscere, partaque cognitione, moveri aliquo appetitu; motum denique, ac impulsus, aggredi aliquid ac peragere. Et ideo fidem divinam, hoc est, quam Deo credimus appellat, ut iam dictum est, S. Ambr. l. 1 de vocat. Gentium cap. 8. bonæ voluntatis, & justæ actiones genitricem. Itaque Deus prius in intellectu motum excitat fidei, quam motum voluntatis: quasi ex fide omnes motus in voluntate excitarentur. Nam timor Dei sequitur fidem, quam Deum credimus omnium malorum actuum vindicem, & punitorem. Spes sequitur fidem, quam ipsum credimus Redemptorem, & remuneratorem: amor, quo credimus esse summum bonum, & summè perfectum: & ita in aliis. Jam omnia præclare facta sequuntur fidem: hinc Apostolus Paulus ostendit Hebr. 11. Veteres omnes nihil egisse eorum quæ admiramur, nisi per fidem: itaque fidei attribuit, quod Abraham vir tantus evaserit. *Fide* (inquit)

qui vocatur Abraham, obediit in locum exire, quem accepturus erat in hereditatem, & exiit nesciens quid iret: fide remoratus est in terra repromissionis, tanquam aliena, in casulis habitando, cum Isaac, & Jacob coheredibus repromissionis eiusdem: expectabat enim fundamenta habentem civitatem, cuius artifex & conditor Deus. Deinde: Fide obtulit Abraham Isaac, cum tentaretur, & unigenitum offereret, qui susceperat repromissiones, &c. arbitratus quia & à mortuis suscitare potens est Deus; unde eum & in parabolam accedit. Fide & de futuris benedixit Isaac Jacob, & Esau. Fide Jacob, moriens, singulos filiorum Joseph benedixit, & adoravit fastigium virgæ eius. Fide Joseph, moriens, de profectioe filiorum Israël memoratus est, & de ossibus suis mandavit. Eodem modo fidei attribuit, quæcumque à Moysse peracta sunt. Fide Moyses grandis factus negavit se esse filium filia Pharaonis: &c. fide reliquit Egyptum, non veritus animositatem Regis: invisibilem enim tanquam videns sustinuit. Fide celebravit Pascha, & sanguinis effusionem, ne qui vastabat primitiva, tangeret eos: fide transierunt mare rubrum tanquam per aridam: & alia plurima quæ recenset, ut scias fidem bonæ actionis esse genitricem: unde non mirum si moneat Apostolus Ephes. 6. *Vt in omnibus sumamus scutum fidei; quia in omnibus agendi occasionibus, se se fides interferit: v. g. occurrunt divitiæ: veniat statim in mentem quod Christus dixit: Impossibile est divitem salvari, Væ vobis divitibus? Divitias esse spinas, & alia eiusmodi à Christo, & ab Apostolis dicta, quæ in fidei materiam transierunt: Titillant voluptates: Veniat in mentem illud Apocalypseos: Quantum in delitiis fuit, tantum date illi tormentum.*

Offert se tibi pauper : *Quod uni ex minimis fecistis, mihi fecistis.* Occurrunt afflictiones : veniat in mentem quod dixit Sanctus Petrus in sua Prima epistola capite 4. *Si exprobramini in nomine Christi, beati eritis; quoniam quod est honoris, gloria, & virtutis Dei, & qui est spiritus, super vos requiescit.* Et Sanctus Jacobus in sua epistola cap. 1. *Omne gaudium existimate, fratres mei, cum in varias tentationes incideritis.* Veniat in mentem quod Christus dixit Matth. 5. *Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum caelorum. Beati estis cum maledixerint vobis, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum adversum vos mentientes, propter me; gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in caelis : Sic enim persecuti sunt Prophetas, qui fuerunt ante vos.* Vel illud Psalm. 90. *Cum ipso sum in tribulatione.* Sicut itaque honoras species sacramentales ob corporis Christi praesentiam : ita & afflictiones plurimum aestimare debes, & eos qui illas patiuntur, quoniam habent Deum praesentem, & Spiritum Sanctum ut ait Sanctus Petrus : *Et qui est eius spiritus, super vos requiescit.* Eadem ratione procedere debes in caeteris rebus, in omnibus eventibus, in omnibus negotiis : nam ubique nobis opitulari potest. Hinc rerum omnium despicientia, rerum futurarum desiderium, amor caelestium, vita neglectus, spes immortalitatis, difficultatum victoria, securitas in periculis, praeclearum facinorum susceptio.

Inde agnoscimus veram causam, cur inter Christianos raræ sint virtutes eximia; scilicet quia fides est paucorum: nam & si plures appellentur fideles, quoniam multi Christianam fidem profitentur; tamen si illi tantum sunt fideles, qui fidem habent, paucissimi sunt qui dici possunt, & appellari fideles. Et jam pridem querela est summorum virorum, nullam esse inter homines fidem Christianam: ac illud tempus advenisse, de quo Christus Lucae 18. *Filius hominis veniens, putans inveniet in terra fidem?* Nam ut omittam innumeros quotidie oriri errores, atque haereses quotidie pullulantes, quæ efficiunt, ut admodum pauci dici debeant fideles; inter eos qui orthodoxi vocantur, quot sunt, qui fidem habeant? Quot operantur ex fide, uti suarum actionum principio. Quot vivunt secundum principia fidei, & divinae axiomata veritatis? quot secundum religionis nostræ principia? *Non contemplantibus nobis, quæ videntur, sed quæ non videntur, quæ enim videntur, temporalia sunt, quæ non videntur, aeterna.* Tu si verè, quæ Christiana fides docet crederes, itane viveres, ut facis? Ex duobus alterum est necessarium, aut ut non credas, aut si credis, ut insanias: Nam ut ait S. Jacobus. *Ostende mihi fidem tuam sine operibus: quasi dicat. Opera sequi fidem: & postea ex ambobus oriri beatitudinem.* Ad quam nos perducatur Jesus Christus
Amen.